

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوال شده که چه ارتباطی بین بحث امر به معروف و جهاد وجود دارد؟ در قران مجید آیات فراوانی در مورد این ارتباط وجود دارد من جمله این آیه شریفه: ﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ هُمْ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمْ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (۱۱۱) التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ (۱۱۲)﴾^۱.

ترجمه: در حقیقت خدا از مؤمنان جان و مالشان را به [بهای] اینکه بهشت برای آنان باشد خریده است همان کسانی که در راه خدا می‌جنگند و می‌کشند و کشته می‌شوند [این] به عنوان وعده حقی در تورات و انجیل و قرآن بر عهده اوست و چه کسی از خدا به عهد خویش وفادارتر است پس به این معامله‌ای که با او کرده‌اید شادمان باشید و این همان کامیابی بزرگ است (۱۱۱) [آن مؤمنان] همان توبه‌کنندگان پرستندگان سپاسگزاران روزه‌داران رکوع‌کنندگان سجده‌کنندگان وادارندگان به کارهای پسندیده بازدارندگان از کارهای ناپسند و پاسداران مقررات خدایند و مؤمنان را بشارت ده (۱۱۲).

ملاحظه می‌کنید که خداوند متعال پایه امر به معروف و نهي از منکر را جهاد قرار داده است یعنی تا انسان

مجاهد نباشد نمی‌تواند در سطح بسیار کلان و بزرگ امر به معروف و نهي از منکر کند.

آیه دوم: ﴿أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلِيٌّ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ (۳۹) الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَ لَوْ لَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفُتِنَتِ كُلُّ أُمَّةٍ بِصَلَاتٍ وَمَسَاجِدٍ يُدْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَ لَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ (۴۰) الَّذِينَ أَنْصُرَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ آتَوْا الزَّكَاةَ وَ أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ (۴۱)﴾^۲.

ترجمه: به کسانی که جنگ بر آنان تحمیل گردیده ، اجازه جهاد داده شده است چرا که مورد ستم قرار گرفته اند و خدا بر یاری آنها تواناست (۳۹) همانها که از خانه و شهر خود ، به ناحق رانده شدند ، جز اینکه می‌گفتند: «پروردگار ما ، خدای یکتاست!» و اگر خداوند بعضی از مردم را بوسیله بعضی دیگر دفع نکند ، دیرها و صومعه‌ها ، و معابد یهود و نصارا ، و مساجدی که نام خدا در آن بسیار برده می‌شود ، ویران می‌گردد! و خداوند کسانی را که یاری او کنند (و از آیینش دفاع نمایند) یاری می‌کند خداوند قوی و شکست‌ناپذیر است (۴۰) همان کسانی که هر گاه در زمین به آنها قدرت بخشیدیم ، نماز را برپا می‌دارند ، و زکات می‌دهند ، و امر به معروف و نهي از منکر می‌کنند ، و پایان همه کارها از آن خداست! (۴۱).

همانطور که می‌بینید در این آیات نیز جهاد به امر به معروف و نهي از منکر ارتباط داده شده است.

اما ربط دیگر به این است که ما می‌گوئیم یکی از مصادیق روشن و بارز معروف جهاد است معروف یعنی هر چیزی

^۱سوره توبه، آیه ۱۱۱ و ۱۱۲.

^۲سوره حج، آیه ۳۹ و ۴۰ و ۴۱.

جهاد نباشد آثار امر به معروف و نهی از منکر محقق و ممکن نخواهد شد.

بقیه بحث بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی
محمد و آله الطاهیرین

که عقلا و شرعا ارزش معرفی می شود و جهاد یک ارزش بسیار بزرگی می باشد و قبلا عرض کردیم که امام رضوان الله علیه در دفتر تبیان لیستی از معروف ها و منکرات ارائه می دهد مثلا قیام مشروطه و تحریم تنباکو را به عنوان امر به معروف بیان می کند خلاصه اینکه دائره امر به معروف بسیار وسیع است و قبلا خواندیم که: ﴿وَمَا أَعْمَالُ الْبِرِّ كُلُّهَا وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، عِنْدَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ، إِلَّا كَنْفُتُهُ فِي بَحْرِ الْجُمِّيِّ﴾^۳ بنابراین ارتباط زیادی بین بحث ما و جهاد وجود دارد و در واقع امر به معروف و نهی از منکر در سطح کلان بدون جهاد محقق نخواهد شد و ارتباط امر به معروف و جهاد علت و معلولی می باشد و حتی سیدالشهداء علیه السلام نیز فرمودند: "ارید عن آمر بالمعروف نهی عن المنکر" یعنی علت قیام حضرت امر به معروف و نهی از منکر می باشد.

خب واما بحثمان در کلام فقهاء من جمله صاحب جواهر بود که اولاً اینها امر به معروف و نهی از منکر را در سطح بسیار بالائی از منظر قران و روایات ذکر کردند اما وقتی به وجوب آن رسیدند چند شرط برای وجوبش ذکر کردند؛ اول علم مکلف به معروف ها و منکرات، دوم احتمال تاثیر بدهد، سوم تارک معروف و یا فاعل منکر پشیمان نشده باشد، چهارم مفسده ای (ضرر جانی و مالی به خود و دیگران) در بین نباشد و با ذکر این چند شرط خیلی سطح امر به معروف و نهی از منکر را پائین آوردند و صاحب جواهر تقریباً جهاد را کنار زد زیرا در جهاد جان و مال انسان در خطر است و حتی ایشان در آخر کلامشان فرمودند ما نباید خودمان را با ابوذر و مومن آل فرعون قیاس کنیم بنابراین ایشان جهاد را به طور کلی از تحت امر به معروف و نهی از منکر خارج کردند درحالی که ما می گوئیم جهاد یکی از مصادیق امر به معروف است و تا

^۳ نهج البلاغه، تنظیم مرحوم دشتی، ص ۳۷۴، حکمت ۳۷۴.